

Sprawiedliwość jest ważną normą społeczną. Ludzie, jeśli jest do tego okazja, dążą do tego by dzielić się z innymi różnymi zasobami po równo. Na przykład kiedy częstujemy kogoś czekoladą, byłoby niegrzecznie i niestosownie dać drugiej osobie zaledwie jeden czy dwa kawałki i zjeść resztę samemu. Co więcej, ludzie są bardzo wrażliwi na nierówny podział zasobów – nawet małe dzieci zauważają taką sytuację i reagują na nią negatywnie. Jeśli ktoś zostanie potraktowany nie fair, zwykle stara się zareagować i przywrócić sprawiedliwość, nawet jeśli jest to związane z poniesieniem pewnych kosztów lub traktuje osobę, która go źle potraktowała, w podobny sposób, „odpłacając” za niesprawiedliwe traktowanie. Jednak jeśli odegranie się jest niemożliwe, doświadczenie niesprawiedliwości wpływa na interakcje z kolejnymi osobami, które nie miały nic wspólnego z wcześniejszą, nieprzyjemną sytuacją. W ten sposób niesprawiedliwe traktowanie może się łatwo rozprzestrzeniać z osoby na osobę i zapoczątkować cały łańcuch niesprawiedliwego traktowania.

Jak dotąd w badaniach zademonstrowano, że ludzie faktycznie przenoszą niesprawiedliwe traktowanie na kolejne osoby. W typowych badaniach demonstrujących to zjawisko uczestnik badania jest niesprawiedliwie traktowany rzekomo przez poprzedniego uczestnika eksperymentu. Następnie ma szansę, by zdecydować w jaki sposób potraktować kolejnego uczestnika badania, który nie miał nic wspólnego z poprzednim zdarzeniem. Zwykle uczestnicy proszeni są o podjęcie tego samego rodzaju decyzji, która ich dotknęła, zazwyczaj dotyczącej podziału zasobów. Taki scenariusz pozwala na zademonstrowanie jak rozprzestrzeniają się niemiłe doświadczenia między uczestnikami. Jednak życie rzadko dostarcza nam okazji, by potraktować inne osoby w dokładnie ten sam sposób, w jaki nas potraktowano. Sprawia to, że wiele kwestii dotyczących tego zjawiska należy jeszcze zbadać. Na przykład nie jest jasne czy niesprawiedliwość doświadczona w jednym obszarze życia (np. finansowym) przenosi się równie łatwo na inne obszary (np. społeczny) jak w obrębie jednego obszaru ponieważ wszystkie poprzednie badania poświęcone temu jak niesprawiedliwość rozprzestrzenia się z osoby na osobę skupiały się na pojedynczych obszarach funkcjonowania człowieka. Kolejne pytania skupiają się na osobie, której ofiara niesprawiedliwości przekazuje własne doświadczenie. Zastanawiamy się czy tożsamość odbiorcy ma znaczenie i czy niesprawiedliwość rozprzestrzenia się łatwiej pomiędzy ludźmi pozostającymi ze sobą w jakiejś określonej relacji, niż pomiędzy innymi osobami. Czy jest równie prawdopodobne, że osoba pokrzywdzona potraktuje niesprawiedliwie członka grupy własnej jak to, że potraktuje w ten sposób członka grupy do której nie należy lub osobę zupełnie obcą? W projekcie badawczym analizowana będzie również kwestia intencji osoby, która zaproponowała niesprawiedliwy podział zasobów – czy liczy się to, że do wyboru miała tylko jeszcze mniej korzystną opcję i mimo, że dokonała nierównego podziału, to jej intencje były jak najbardziej fair? W końcu pojawiają się pytania o granice dla łańcucha niesprawiedliwości. Czy osoba, która doznała niesprawiedliwości, potraktuje niesprawiedliwie drugą osobę, jeśli nie będzie miała z tego żadnych korzyści, a nawet – idąc dalej – jeśli będzie musiała ponieść koszt takiego zachowania?

Zaplanowany przez nas projekt badawczy ma na celu poszukiwanie odpowiedzi na powyższe pytania. W trakcie jedenastu krótkich eksperymentów, wykorzystując gry ekonomiczne, będziemy wzbudzać poczucie niesprawiedliwego traktowania, a następnie sprawdzać czy rozprzestrzenia się ono z osoby na osobę i pomiędzy różnymi obszarami życia, jakie znaczenie ma tożsamość potencjalnego odbiorcy niesprawiedliwości oraz intencje osoby, która dopuściła się niesprawiedliwego podziału dóbr. Poszukiwać będziemy również mechanizmów stojących za zjawiskiem rozprzestrzeniania się niesprawiedliwości analizując czy ofiary niesprawiedliwości będą skłonne traktować innych nie fair jeśli nie będą miały z tego żadnych korzyści lub będą musiały ponieść tego koszty.